

Fuzuli

Fuzuli Kimdir Hayatı Eserleri Biyografisi Kişiliği Hakkında Kısaca Bilgi

XVI. yüzyılda yaşamış **divan edebiyatının** güçlü şairlerinden olan Fuzûlî'nin Bağdat civarlarında doğduğu sanılmaktadır. Hayatını da Bağdat, Kerbela, Necef ve Hille bölgelerinde geçirmiştir. Sadece yaşadığı dönemde değil, sonraki dönemlerde de pek çok şairi etkilemiştir. İyi bir eğitim gören şairin eserlerinde lirizm önemli bir yere sahiptir. Fuzûlî, Arapça ve Farsçayı da iyi bilmesine rağmen eserlerinde Azeri Türkçesini yoğun olarak kullanmıştır.

"İlimsiz şiir, temeli olmayan bir duvara benzer." sözüyle Fuzûlî, şiir hakkındaki düşüncelerini dile getirmiştir. Şiirlerinde aşk temasını sıkça işleyen şair, Divan'ındaki gazellerinin çoğunda aşk, ayrılık ve bu duyguları yaşatan sevgilinin tasvirini anlatmıştır.

"Aşıkane gazel" türünün edebiyatımızda en tanınmış ismidir. Şiirlerinde beşerî aşktan ilahi aşka dönüşen platonik bir aşk vardır. Fuzûlî, gazel ve mesnevilerinde sade, anlaşılır bir dil kullanırken kasidelerini ağır bir dille yazmıştır. Eserlerinde söz sanatlarını bolca kullanan şair, anlam derinliğine sahip manzum, mensur eserler kaleme almıştır.

Eserlerinden bazıları: Arapça Divan, Farsça Divan, Türkçe Divan, Leylâ ile Mecnûn, Beng ü Bade, Hadîs-i Erbain Tercümesi, Sohbetü'l-Esmâr, Hadîkatü's-Süedâ, Mektuplar, Heft-câm (sâkinâme), Rind ü Zâhid, Sıhhat u Maraz, Enîsü'l-Kalb (kaside).

BAŞKA BİR KAYNAK

On altıncı yüzyılda divan şiiri en parlak dönemini yaşamıştır. Fuzuli ve Baki gibi çok önemli sanatçılar yetişmiş ve önemli yapıtlar ortaya konmuştur. Fuzuli 16. yüzyılın mutasavvıf aşk ve ızdırıp şairidir. (1480-1556) Şiirlerinde Azeri Türkçesini kullanan Fuzuli, Arapça ve Farsçaya da çok hakimdir. Dili dönemine göre sade olan şair, gazel ve kasidelerinde daha çok aşk temasını işlemiştir. Ancak bu aşk beşeri aşk değil karşılık beklemeksizin duyulan ilahi aşktır. Platonik aşkın verdiği acılardan duyulan hoşnutluk Fuzuli'nin şiirlerinin özünü oluşturur. Daha çok gazel şairi olarak bilinir. Bilime de kayıtsız kalmayan Fuzuli Türkçe Divan'ının ön sözünde "Bilimsiz şiir temelsiz duvar gibidir, temelsiz duvar da değersizdir." diyerek bilime verdiği önemi göstermiştir. Çağdaşı Baki'nin din dışı konuları işleyip beşeri aşkı benimsemesi karşısında o, ilahi aşkı savunmuştur.

Fuzuli'nin Eserleri Nelerdir?

Fuzuli'nin Türkçe Manzum Eserleri

Türkçe Divan: Türkçe şiirlerinin yer aldığı bu eser, sanat kudretini gösteren en tanınmış eseridir. Meşhur Su Kasidesi divanında yer almaktadır.

Beng ü Bade: Safevi hükümdarı Şah İsmail'e sunulan eser sembolik bir yapıya sahiptir. Bade'nin Şah İsmail'i Beng'in ise Sultan II. Bayazıd'ı temsil ettiği söylenir.

Leyla ve Mecnun: Fuzuli, Leyla ismi altında Allah'ın sıfatlarını; Mecnun adı altında ise Allah'ı arayan ve ona ulaşma yolunda sıkıntılara katlanan insanı anlatmaya çalışmıştır. Bu eser, tasavvuf kavramını kuru kuruya sunan didaktik bir eser olmayıp beşeri aşk macerasının arasına ilahi aşkın duygularının yarattığı lirizmi büyük bir ustalıklarla yerleştiren bir eserdir.

Terceme-i Hadis-i Erbain (Kırk Hadis çevirisi): Molla Câmî'nin eserinin aynı vezinle Türkçeye çevirisidir.

Sohbetü'l-Esmâr: Meyvelerin konuşmalarından oluşan bu mesnevi 200 beyittir. Fuzuli, bu eserinde meyveleri konuşturmak suretiyle dünya halini, insanların birbirine karşı olan tutum ve davranışlarını, bencilliklerini, kıskançlıklarını anlatmak istemiştir.

SU KASİDESİ

1. Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlara su
Kim bu denli dutuşan odlara kılmaz çare su	17. Seyyid-i nev'i beşer deryâ-yı durr-i istifâ
Kim sepeptir mu'cizâtı âteş-i eşrâra su
2. Âb-gündür günbed-i devvâr rengi bilmezem
Ya muhîl olmuş gözümde günbed-i devvâre su	18. Kılmak için taze gülzâr-ı nübüvvet revnakın
Mu'cizinden eylemiş izhar seng-i hâra su
3. Zevk-i tiğindan aceb yok olsa gönlüm çâk çâk
Kim mürûr ilen bırakır rahneler divâre su	19. Mu'ciz-i bir bahr-i bî-pâyan imiş âlemde kim
Yetmiş andan bin bin âteşhâne-i küffâra su
4. Vehm ilen söyler dil-i mecrûh peykânun sözün
İhtiyât ilen içer her kimde olsa yara su	20. Hayret ilen barmağın dişler kim itse istimâ
Barmağından virdügin şiddet günü Ensâr'a su
5. Suya versin bağban gülzârı zahmet çekmesin
Bir gül açılmaz yüzün tek verse bin gülzâre su	21. Dostı ger zehr-i mâr içse olur âb-ı hayât
Hasmı su içse döner elbette zehr-i mâra su
6. Ohşadabilmez gubârını muharrir hattına
Hâme tek bakmaktan inse gözlerine kara su	22. Eylemiş her katreden min bahr-ı rahmet mevc-hîz
El sunup urgaç vuzû için gül-i ruhsâra su
7. Ârzun yâdiyla nem-nâk olsa müjgânun nâla
Zayi olmaz gül temennâsıyla virmek hâra su	23. Hâk-i pâyine yetem dir ömrlerdür muttasıl
Başını daşdan daşa urup gezer âvâre su
8. Gam günü itme dil-i bîmârdan tiğün dirîğ
Hayrdur virmek karanu gicede bîmâra su	24. Zerre zerre hâk-i dergâhına ister sala nûr
Dönmez ol dergâhdan ger olsa pâre pâre su
9. İste peykânın gönül hecrinde şevkum sâkin it
Susuzam bir kez bu sahrâda menüm-çün ara su	25. Zikr-i na'tün virdini dermân bilür ehl-i hatâ
Eyle kim def-i humâr için içer mey-hâra su
10. Men lebûn müştâkıyam zühhâd kevser tâlibi
Nitekim meste mey içmek hoş gelür hûş-yâra su	26. Yâ Habîballah yâ Hayre'l beşer müştakunam
Eyle kim leb-teşneler yanup diler hemvâra su
11. Ravza-i kûyuna her dem durmayup eyler güzâr
Âşik olmuş galibâ ol serv-i hoş-reftâra su	27. Sensen ol bahr-ı kerâmet kim şeb-i Mî'râc'da
Şebnem-i feyzün yetürmüş sâbit ü seyyâra su
12. Su yolın ol kûydan toprağ olup dutsam gerek
Çün rakîbümdür dahî ol kûya koyman vara su	28. Çeşme-i hurşîdden her dem zülâl-i feyz iner
Hâcet olsa merkadün tecdîd iden mimâra su
13. Dest-bûsî ârzûsıyla ger ölsem dostlar
Kûze eylen toprağum sunun anunla yâra su	29. Bîm-i dûzah nâr-ı gam salmış dil-i sûzânîma
Var ümidim ebr-i ihsanın sepe ol nâre su
14. Serv serkeşlük kılar kumrî niyâzından meğer
Dâmenin duta ayağına düşe yalvara su	30. Yümn-i na'tinden güher olmuş Fuzûlî sözleri
Ebr-i nisandan dönen tek lû'lü-i şehvâre su
15. İçmek ister bülbülün kanın meger bir reng ile
Gül budâğının mîzâcına gire kurtara su	31. Hâb-ı gafletten olan bidâr olanda rûz-i haşr
Eşk-ı hasretten dökende dîde-i bîdâre su
16. Tıynet-i pâkini rûşen kılmış ehl-i âleme
İktidâ kılmış tarîk-i Ahmed-i Muhtâr'a su	32. Umduğum oldur ki rûz-i haşr mahrûm olmayam
Çeşm-i vaslın vere men teşne-i dîdâre su

Fâilâtun / Fâilâtun / Fâilâtun / Fâilân

Fuzûlî-Hayatı-Eserleri
haz.: Haluk İpekten

Fuzuli'nin Türkçe Mensur Eserleri

Mektubat (Mektuplar): Bu mektuplardan ilki Nişancı Celâl-zâde Mustafa Çelebi'ye yazdığı mektup olup Şikâyetnâme adıyla tanınmıştır. (Şikâyetnâme, Fuzuli'nin en önemli eserlerinden biri olan **şikayetname** kendisine bağlanan maaşı alamadığı için yazdığı eserdir.)

Hadîkatü's-Süedâ: Hz. Hüseyin'in Kербela'da şehit edilışinin anlatıldığı eserdir.

Fuzuli'nin Farsça Manzum Eserleri

Enîsü'l-Kalb: Farsça Divan'ının başında yer alan 134 beyitlik bir kasidedir. Hakani'nin Bahrü'l-ebrar adlı eserine nazire olarak yazılmıştır.

Sıhhat u Maraz: Fuzuli'nin tıbbıa dair bilgilerini ortaya koyan tasavvufi ve alegorik bir mesnevidir.

Heft-câm : Sâkînâme adıyla da anılan bu mesnevi 327 beyittir. Sanatçı bu eserinde tasavvufi düşünceleri ve musiki hakkındaki bilgilerini ortaya koyar.

Fuzuli'nin Farsça Mensur Eserleri

Rind ü Zâhid: Fuzuli bu eserine tasavvufi bir hava vererek dünya ve kainata dair görüşlerini ortaya koymuş kendi felsefesini Rind (oğul) ve Zahid (baba) arasında geçen konuşmalarla ifade etmiştir.

Risale-i Muamma: 150 Farsça muammanın yer aldığı küçük bir Farsça risaledir. Ayrıca Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere üç divanı vardır.